

NÁZEV ŠKOLY:	Masarykova základní škola a mateřská škola Melč, okres Opava, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.4.00/21.2623
AUTOR:	Mgr. Lucie Čechovičová
NÁZEV:	VY_32_Inovace_Český_jazyk_7
ČÍSLO DUM:	13
TÉMA:	Úvaha
ROČNÍK:	9.
OBDOBÍ REALIZACE:	1/2013

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace

Prezentace je určena k prohloubení učiva o slohovém útvaru, a to úvaze. Žáci si zopakují, jaké jsou znaky úvahy, kde se nejčastěji vyskytuje a jak vypadá modelová osnova. Žáci také srovnají úvahu s výkladem a na základě několika námětů a mluvních cvičení napíší svou vlastní úvahu.

Úvaha

*Dobře si své názory
promyslete, rozvažte
a rozveďte!*

Znaky úvahy

- Zamýšlí se nad určitým problémem, naznačuje řešení, hodnotí jeho význam
- Podnětem bývá aktuální problém (zajímavý článek, citát, zážitek)
- Důležité jsou **autorovy subjektivní postoje a osobní hodnocení**

- Výstavba úvahy je podobná výkladu, více se však uplatňuje **osobitý přístup ke skutečnosti**, citový vztah, **osobní zkušenost a názory**
- Text vyjadřuje stanovisko autora, vyzývá čtenáře k zamyšlení, k reakci
- Důležité je správně argumentovat
- Bývá součástí textů uměleckých, řečnických, publicistických i odborných

V úvaze lze:

- Oslovovat, rozkazovat, apelovat
- Hledat cesty, postupy, navrhopvat je
- Ptát se („přemýšlet nahlas“)
- řečnické otázky – otázkové formulace, na které se nečeká odpověď (odpovíte si sami), udržují kontakt, vybízí k zamyšlení

Kompozice

- 1) **Úvod** – uvedení do problematiky, kterou se budete zabývat (proč jste si téma vybrali, jak se vás osobně dotýká aj.)
- 2) **Stat'** – zamýšlíte se nad problémem, shrnujete klady a zápory a předkládáte k nim argumenty
- 3) **Závěr** – shrnutí a zhodnocení kladů a záporů, nastínění možnosti řešení, event. poukázání k problému, který zůstal nevyřešen

Jazykové prostředky

- slovesa s tázací, apelativní či prostěsdělnou funkcí (*domnívám se, myslím si, přemýšlím, jsem přesvědčen, uvažte, zkuste posoudit, pamatujte, vzpomeňte, (často) se ptám,...*)
- sloveso být ve spojení s podstatným či přídavným jménem (*můj názor je, pravda je, jsem zvědavý, je důležité, jsem překvapený,...*)
- slovesa citově zbarvená
- spojky (*a proto, a tak, a tudíž,...*)

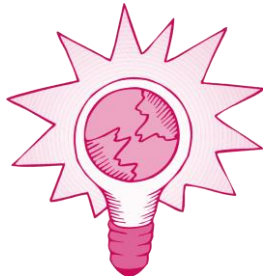
Úvahy

- Odborná – v textech odborného stylu
- Publicistická – v komentáři, v poznámce
- Umělecká – monologické uvažování
- Prosté uvažování – u mluvčích v běžné komunikace
- Esej- kratší úvaha zejména na téma z kultury, literatury, umění, filozofie, společenských věd

Pamatujte si!

- Kdykoli budete psát úvahu, je dobré začít myšlenkovou mapou, ta vám umožní uspořádat si vlastní myšlenky, analyzovat určitý problém, v rychlosti si uspořádat názory a postoje.

Náměty k úvaze

- 1) Často si klademe otázky, na některé najdeme odpověď hned, jiné zůstanou nezodpovězené. Napište na papír otázky, které si pokládáte vy, vaši vrstevníci.
- 2) Pak nechte popsané papíry kolovat po třídě a přečtěte si otázky ostatních dvojic. Označte ty, které vás zaujaly nebo se opakovaly.
- 3) Diskutujte o těchto otázkách, vyberte pak pro sebe tu, která vás nejvíce oslovila a vytvořte myšlenkovou mapu.

Inspirujte se citáty a moudrostmi

Přečtěte si citáty, pokuste se vyjádřit jejich obsah vlastními slovy:

- **Není pravda, že máme málo času. Pravda je, že ho hodně promarníme.** *Seneca ml.*
- **Je rozumný ten, kdo se nermoutí pro to, co nemá, ale raduje se z toho, co má.** *Démokritos*
- **Nelze poznat srdce přítele, jestliže jsi se na něj neobrátil v nouzi.** *egyptská moudrost*
- **Svět je jen jeden. Není kam utéci.** *(A. Lustig)*
- **Nikdo není zbytečný na světě, kdo ulehčuje břemeno někomu jinému.** *(Ch. Dickens)*

Zamyšlení

Pozorně si prohlédni všechny obrázky. Jeden si vyber a heslovitě napiš, co všechno tě při pohledu na něj napadá. Napiš krátkou úvahu.

Napište úvahu

Jak se k sobě chováme?

- Nejprve v heslech společně napište na tabuli, co všechno vás k tomuto tématu napadá.
- Pak si ze společného zápisu vyberte náměty pro vaši úvahu na toto téma.

Otázky a úkoly

- ❑ Co je řečnická otázka a jakou úlohu plní v úvaze?
 - Otázka, kterou autor udržuje kontakt s posluchačem, otázka na kterou autor nečeká odpověď, ale vybízí čtenáře k zamyšlení.
- ❑ Čím může být ovlivněna hloubka úvahy?
 - úrovní myšlení, životními zkušenostmi a bohatstvím poznatků autora
- ❑ Uveď společné a rozdílné rysy úvahy s výkladem:
 - společné rysy: práce s fakty, vztahy mezi nimi, hodnocení
 - rozdílné rysy:
 - vyvozuje obecné závěry, ale nepoučuje, chce přivést k zamyšlení
 - subjektivní postoje a názory autora - odraz ve volbě prostředků
 - témata – různorodost, aktuální jevy, obecné otázky

Citace

- použité obrázky jsou součástí microsoft office
- KRAUSOVÁ, Zdeňka a PAŠKOVÁ, Martina. *Český jazyk 8: pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2005- . sv. ISBN 80-7238-419-8.
- KRAUSOVÁ, Zdeňka, PAŠKOVÁ, Martina a VAŇKOVÁ, Jana. *Český jazyk pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2006- . sv. ISBN 80-7238-536-4.